

ANEXA 2 la Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr.5235 / 01.09.2008

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI
CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM ȘI
EVALUARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

ARIA CURRICULARĂ
„MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII”
EDUCAȚIE SENZORIALĂ, MOTORIE ȘI
PSIHOMOTORIE

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ
Clasele I – a VI-a

Curriculum DEFICIENȚE MINTALE SEVERE,
PROFUNDE ȘI/ SAU ASOCIATE

Aprobat prin ordin al ministrului
nr.5235 / 01.09.2008

București, 2008

NOTA DE PREZENTARE

Aria curriculară “Matematică și științe ale naturii” a fost introdusă, pornindu-se de la necesitatea de stimulare și satisfacere a curiozității științifice a copiilor prin înțelegerea unor fenomene și fapte din universul apropiat. Se asigură astfel o cale de cunoaștere activă, prin acțiune directă, a lumii înconjurătoare, valorificând experiența de viață a elevilor.

E impropriu a vorbi despre interes de cunoaștere apărut spontan, în cazul copiilor cu deficiențe mintale severe, dar descoperirea propriului corp și a lumii exterioare devine prioritară pentru creșterea gradului de adaptabilitate, pentru formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială și pentru înțelegerea și perceperea corectă a lumii în care trăiesc.

Cunoașterea științifică a mediului înconjurător oferă copiilor ocazia de a gândi și a învăța, de a-și dezvolta curiozitatea și interesul pentru anumite aspecte ale lumii înconjurătoare, prin acțiune directă, explorare și observație.

Prin intermediul disciplinelor din cadrul acestei arii, școala asigură caracterul științific al cunoștințelor empirice achiziționate de elev în viața cotidiană, încât acestea să devină cunoștințe funcționale, eficiente adaptării la mediul social. Noțiunile științifice dobândite de copilul cu deficiență mintală severă au o acoperire senzorială, având la bază contactul direct cu obiectele și cu imaginile acestora. Caracterul practic-aplicativ al experiențelor de cunoaștere în care este introdus copilul permite înțelegerea relațiilor dintre organ și funcție (ureche-auz; ochi-văz etc), organism și mediu.

Structurarea proceselor de cunoaștere constituie un demers complex, căruia îi urmează dezvoltarea cognitivă și învățarea instrumentală. La copilul cu deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate, educația cognitivă este specifică, urmând un proces diferit de învățarea copilului obișnuit. Stimularea senzorială și motorie condiționează abilitarea copilului pe axele principale: comunicare, abilități cognitive, autonomie personală și socială. Educarea proceselor senzorial-motorii primare și dezvoltarea motricității generale vizează dezvoltarea unor abilități și deprinderi care constituie punctul de plecare în dezvoltarea cognitivă, a limbajului, a comunicării, precum și operaționalizarea unor concepte matematice elementare. În dezvoltarea senzorială, unele experiențe de viață, cum ar fi cele care implică spațiul, timpul și cantitatea, au scopuri legate de matematică. Formarea și operaționalizarea unor concepte matematice elementare conduc la înțelegerea conceptului de număr și folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (exemplu : alegerea autobuzului corect, folosirea banilor, etc.).

Diferențierea curriculară se va face prin sarcini, prin sprijin, prin resurse.

Astfel copiii vor putea:

- să-și dezvolte interesul față de mediul înconjurător și față de propria persoană;
- să se folosească de propriile simțuri pentru a observa și a investiga mediul înconjurător;
- să-și lărgescă câmpul experienței directe;
- să înțeleagă noțiunile de cauză și efect;
- să aplice cunoștințele învățate în viața cotidiană (se poate hrăni mai sănătos etc.);
- să cunoască regulile unei vieți sănătoase;
- să opereze cu instrumente de măsură (termometru, metru, ceas) și cu unități de măsură semnificative;
- să experimenteze simplu schimbările de stare ale materiei;
- să conștientizeze alternanța zi/ noapte și cea a anotimpurilor.

Copiii cu deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate pot realiza progrese considerabile prin achiziții cu aplicabilitate largă în viața cotidiană și cu efecte semnificative pentru buna lui integrare socială.

Programa este astfel concepută, încât să nu îngreșească libertatea profesorului psihopedagog de a alege și a organiza activitățile de învățare cele mai adecvate atingerii obiectivelor propuse.

CICLUL PRIMAR (CLS. I-IV)

OBIECTIVE CADRU:

- 1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.1 Identificarea și manifestarea unor reacții adecvate la stimulii senzoriali din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar ▪ Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor ▪ Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor; sortări după un criteriu – culoare; mărime; formă) ▪ Exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare etc) ▪ Exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare) ▪ Exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență: lămâie – acru; înghețată – rece etc; ▪ Exerciții de discriminare tactilă (discriminare - tipuri de material: moale, tare, neted, aspru etc) ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc)
1.2 Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc ▪ Exerciții pentru postură:<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului / a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); - Exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Statuia” „Mergi pe traseul indicat!” etc.) - exerciții de formare și educare a echilibrului static (biped și pe un picior); - exerciții de formare și educare a echilibrului în trecerea de la static la deplasare (oprire/ deplasare); - exerciții de formare și educare a echilibrului dinamic necesar deplasării independente facile; ▪ Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/ trunchiului; - exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc); ▪ Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); - exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc); ▪ Exerciții de identificare a senzațiilor de cald-rece, durere-plăcere

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.3 Explorarea multisenzorială a mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă) ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv / vizual / tactil etc) ▪ Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângăiere
1.4 Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime-orientare, organizare și structurare spațio-temporală)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/ sau imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții de seriare obiectuală/ imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții cuprinse în cadrul unui program perceptual (software-uri educative accesibile) ▪ Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală ▪ Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) ▪ Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu ▪ Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice) / a zilelor săptămânii/ anotimpurilor ▪ Exerciții asociere acțiuni specifice momentelor zilei- imagine; anotimp – imagine; ▪ Exerciții-joc de ordonare temporală (joc imagistic: 3-5 imagini) ▪ Exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor, unele față de altele; ▪ Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii;

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.1 Formarea – exersarea coordonării bimanuale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de încheiere – descheiere (arici, capse, nasturi, fermoar) ▪ Exerciții de înșiretare cu grade diferite de dificultate ▪ Exerciții de înnodare/ deznodare ▪ Exerciții de rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi ▪ Exerciții de înșurubare/ deșurubare (jocuri de construcție cu șuruburi și piulițe de diferite diametre)
2.2 Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de înșirare (a pionilor pe tăblița cu găurele/ a mărgelilor pe ață, simulare cusături pe planșa cu găurele, incastrare etc) cu și/sau fără model ▪ Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc.; - exerciții de imitare cu mâna / degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; ▪ Exerciții de prehensiune (prindere corectă a instrumentelor de scris): efectuarea de mângălituri, cercuri – spirale, „ghemulețe”, zigzag-uri

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.2 Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Divertisment grafic exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip) ▪ Desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), desen lacunar și desen după obiecte familiare prin asociere/redare de figuri geometrice (ou, casă, scară etc.)
2.3 Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de mișcare pe ritmuri simple ▪ Dans liber sau dirijat ▪ Exerciții ludice de exprimare gestuală, însoțită de linie muzicală sugestivă („Bate vântul frunzele”; „Dacă vesel se trăiește...” etc.)

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
3.1 Identificarea lateralității – membrul superior și inferior dominant și orientarea stânga/dreapta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de stimulare a membrului dominant, cu oferire de repere verbale pentru recunoașterea sa [desenăm/facem cruce, mâncăm cu mâna respectivă etc] <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manevrare de diferite obiecte cu executarea unor mișcări precum răsucire, decupare, desenare; - exerciții de coordonare oculo-motorie: așezarea pionilor pe tăblița cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele etc.; - exerciții de folosire alternativă a membrelor inferioare etc. ▪ Organizarea de secvențe de activitate curentă în funcție de partea dominantă a corpului (descheiat/ încheiat nasturi; lego; simulare cusături pe planșa cu găurele; pieptănatul etc.) ▪ Exerciții de orientare stânga/dreapta, în raport cu schema corporală proprie și cu anumite repere ▪ Exerciții de folosire alternativă a membrelor în joc
3.2 Exersarea și fixarea unor comportamente simple de îngrijire a propriului corp – îmbrăcat/ dezbrăcat, spălat, mâncat etc.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de spălat, de îmbrăcat, încălțat, mâncat, cu/fără sprijin etc. ▪ Exerciții joc: încheiere – descheiere nasturi, șireturi și fermoare ▪ Joc didactic „Hrănim papușa”; „Îmbrăcăm păpușa!” ▪ Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor din dotările/ utilitățile unei bucătării (tacămuri și veselă de plastic) ▪ Exerciții de identificare și utilizare a obiectelor de toaletă
3.3 Respectarea regulilor de igienă proprie, colectivă și a spațiului de locuit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de folosire a instalațiilor sanitare ▪ Exerciții de îngrijire a părului, unghiilor, mâinilor etc ▪ Exerciții de aerisire și curățenie a clasei, camerei de dormit etc. ▪ Exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă ▪ Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic)

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
4.1 Identificarea propriilor trăsături fizice prin comparație cu persoanele din jur	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de observare a trăsăturilor fetei, corpului ▪ Exerciții de denumire a schemei corporale proprii și a altei persoane ▪ Exerciții de stabilire a corespondenței între elementele propriului corp și cele ale altei persoane ▪ Exerciții de stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre oameni sub aspect fizic ▪ Exerciții de precizare a trăsăturilor fizice ale altor persoane, desprinse în urma analizei/ vizualizării unui set imagistic / fotografii ▪ Exerciții – joc: « Descrierea colegului de bancă! » (cu sprijin verbal)
4.2 Cunoașterea pericolelor (accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc) din mediul înconjurător și formarea de conduite preventive	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de recunoaștere a și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (accidente rutiere, obiecte contondente, surse de electrocutare etc) ▪ Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu ▪ Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de protecție a consumatorului etc

B. CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII:

CICLUL PRIMAR (CLS. I-IV)

- *Stimulii din mediul înconjurător*
- *Schema corporală (identificare/ operare cu noțiuni corporale)*
- *Structurile perceptiv-motrice de bază*
- *Coordonarea psihomotrică*
- *Lateralitatea*
- *Diferențele și asemănările dintre oameni*
- *Igiena corporală și a spațiului de utilitate comună*
- *Reguli elementare de igienă corporală, igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte*
- *Conduita preventivă în diferite situații*

CICLUL SECUNDAR (CLS. V- VI)

OBIECTIVE CADRU:

- 1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială**
- 2. Dezvoltarea coordonării psihomotrice**
- 3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)**
- 4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ**

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Cunoașterea elementelor și fenomenelor lumii înconjurătoare prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.1 Identificarea și manifestarea unor reacții adecvate la stimulii senzoriali din mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar ▪ Exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor ▪ Exerciții de discriminare vizuală (identic/ diferit, perceperea transformărilor ▪ Exerciții de discriminare auditivă (material verbal gradat ca dificultate: vocea colegilor, cuvinte paronime în cadrul unor „frânturi de limbă”; reproducerea unei linii melodice simple, cântecele etc) ▪ Exerciții de percepere a unor temperaturi diferite ▪ Exerciții de percepere a luminii și efectelor luminoase ▪ Exerciții de diferențiere lumina/întuneric ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc.)
1.2 Experimentarea și cunoașterea senzațiilor propriului corp	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții-joc de atingere, de descoperire a propriului corp/ a corpului partenerului de joc ▪ Exerciții pentru postură: <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de imitare a posturii profesorului/ colegului / a persoanelor din imagini (poziții de bază: „în picioare”; „culcat”, „în șezut”); ▪ Exerciții-joc pentru menținerea echilibrului (Jocul „Șotron” „Mergi pe traseul indicat!” etc) ▪ Exerciții senzoriale și motorii, cu antrenarea progresivă a tuturor părților corpului <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de mișcare a capului/ a brațelor /picioarelor/ trunchiului; - exerciții de manipulare a diverse obiecte (apucare/ prindere/ aruncare; săritura peste coardă/groapa de nisip etc); ▪ Exerciții de percepere a mișcărilor globale sau fine ale propriului corp <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de motricitate generală (cățărare, rostogolire, târâre, mersul în patru labe, salturi, joc cu mingea, jocuri de echilibru); - exerciții de motricitate fină (înșirarea mărgelilor pe ață, așezarea pionilor pe tabla cu găurele, simulare cusături pe planșa cu găurele/ cu ață și sfoară; incastrări, plastilină, mototoliri etc); ▪ Exerciții de identificare a senzațiilor de cald-rece, durere-plăcere
1.3 Explorarea multisenzorială a mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de discriminare senzorială (auditivă, vizuală, gustativă, olfactivă, tactilă) ▪ Exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual etc) ▪ Exerciții de atingere, pipăire, presare, mângâiere

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1.4 Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare-formă-mărime-orientare, organizare și structurare spațio-temporală)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare (și denumire) – discriminare obiectuală și/sau imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții de seriare obiectuală/ imagistică, după unul sau mai multe criterii ▪ Exerciții cuprinse în cadrul unui program perceptual (software educativ) ▪ Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală ▪ Exerciții de recunoaștere a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe/ mobile ▪ Executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu ▪ Exerciții de identificare a momentelor unei zile (cu indicarea acțiunilor specifice)/ a zilelor săptămânii/ anotimpurilor și lunile lor ▪ Exerciții de asociere „acțiuni specifice momentelor zilei – imagine”; „anotimp – imagine” ▪ Exerciții-joc de ordonare temporală a secvențelor unei povestiri simple (6-8 piese imagini) ▪ Exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, după anumite criterii

2. Formarea și exersarea coordonării psihomotrice

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.1 Formarea – exersarea coordonării bimanuale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de încheiere – descheiere (arici, capse, nasturi, fermoar) ▪ Exerciții de înșiretare cu grade diferite de dificultate ▪ Exerciții de înnodare/ deznodare ▪ Exerciții de rulare, răsucire a materialelor de diferite grosimi ▪ Exerciții de înșurubare/ deșurubare (jocuri de construcție)
2.2 Formarea și exersarea coordonării oculo-motorii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de înșirare (a pionilor pe tăblița cu găurele/ a mărgelilor pe ață, simulare cusături pe planșa cu găurele, incastrare etc) cu și/sau fără model ▪ Exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei, etc; - exerciții de imitare cu mâna /degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; ▪ Divertisment grafic exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri (vertical, orizontal), zigzaguri în formă de linii, linii frânte, linii curbe, hașurări în spații determinate (tăblița de scris, foaie bloc mare/ mică de desen; caiet de geografie/ biologie, caiet tip) ▪ Desen figurativ: desen după șablon (trasare de contururi și umplerea spațiului – cu fond, prin hașurare de linii), desen lacunar și desen după obiecte familiare prin asociere/ redare de figuri geometrice

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
2.2 Formarea și exersarea coordonării auditiv-motorii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jocuri de mișcare pe ritmuri simple ▪ Dans liber sau dirijat ▪ Exerciții ludice de exprimare gestuală și posturală, însoțită de linie muzicală sugestivă

3. Formarea și dezvoltarea unor comportamente adaptative în relația cu mediul înconjurător (natural și social)

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
3.1 Respectarea regulilor elementare de igienă proprie, colectivă și a spațiului	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de îngrijire a propriei persoane ▪ Exerciții practice de respectare a normelor de igienă ▪ Exerciții de îngrijire a părului, unghiilor, mâinilor etc. ▪ Exerciții de îngrijire a spațiului: ▪ Exerciții de aerisire și curățenie a clasei, camerei de dormit etc. ▪ Exerciții de utilizare și întreținere corectă a sălii de baie, a obiectelor de toaletă ▪ Exerciții de folosire a instalațiilor sanitare ▪ Exerciții de identificare și respectare a reperelor orare ale vieții familiale și școlare (regimul zilnic)
3.2 Dezvoltarea unor comportamente adaptate mediului natural și social (familiar, școlar, stradal etc)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Joc de rol cu temă dată ▪ Exerciții-joc de identificare și descriere a încăperilor/dependințelor unei locuințe / școli ▪ Exerciții de identificare a activităților în imagini, cuprinse în calendarul / orarul clasei ▪ Exerciții cu caracter aplicativ : parcurgerea unor trasee din apropierea școlii ▪ Exerciții cu caracter aplicativ: identificarea și utilizarea banilor ▪ Exerciții cu caracter aplicativ: respectarea și aplicarea regulilor elementare de circulație ▪ Exerciții aplicative de îngrijire a plantelor de la «colțul naturii» din sala de clasă/ a animalelor de companie etc. ▪ Exerciții de fixare a comportamentelor de protecție a mediului (în parc, în excursie)

4. Exersarea comportamentelor și atitudinilor formate în activități de tip integrativ

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
4.1 Formarea și dezvoltarea sentimentului apartenenței la diverse grupuri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de identificare a membrilor familiei / a colegilor și profesorilor clasei / a prietenilor de joacă ▪ Exerciții-joc de punere în corespondență a persoanelor de vârstă (copil-tânăr-bătrân)/ identitatea de gen (masculin/feminin) / categorii profesionale diferite ▪ Jocuri de rol ▪ Dramatizare ▪ Conversații tematice (« Colegul de bancă » ; « Părinții mei » etc.) ▪ Desen liber: « Omulețul » și « Familia »
4.2 Formarea de conduite preventive în spațiul natural și social	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de recunoaștere a și identificare a pericolelor potențiale din mediul înconjurător (accidente rutiere , obiecte contondente, surse de electrocutare etc)

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
4.2 Formarea de conduite preventive în spațiul natural și social	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exerciții de formare a unor conduite de evitare și prevenire a pericolelor din mediu ▪ Exerciții aplicative – respectarea regulilor elementare de circulație, a normelor de protecție a consumatorului etc. ▪ Exerciții de decodificare a simbolurilor din mediul social („M” – metrou; „+” = farmacie; „H” = spital etc)

B. CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

CICLUL SECUNDAR (CLS.V- VI)

- *Stimulii din mediul înconjurător*
- *Schema corporală (identificare/ operare cu noțiuni corporale)*
- *Structurile perceptiv-motrice de bază*
- *Coordonarea psihomotrică*
- *Igiena corporală și a spațiului de utilitate comună*
- *Reguli elementare de igienă corporală, igiena îmbrăcăminte și a încălțămintei*
- *Comportament adecvat în mediul natural și social*
- *Apartenența la grup*
- *Conduita preventivă în diferite situații*

C. SUGESTII METODOLOGICE:

Activitățile vor fi structurate și organizate în funcție de nivelul dezvoltării psiho-motrice și intelectuale al elevilor, dar și de creativitatea cadrului didactic. Ele vor fi încadrate în structuri logice succesive, respectând principiul accesibilității, al diferențelor individuale și de vârstă și al însușirii cunoștințelor de la simplu la complex.

Structura perceptiv-motorie presupune, în primul rând, organizarea schemei corporale, care constituie punctul de plecare al organizării spațiale, cu rol important în relațiile subiectului cu lumea înconjurătoare.

Cunoașterea propriului corp și a trebuințelor primare reprezintă premisă în formarea unor deprinderi de autonomie personală și socială. De la schema corporală se va trece la formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază pentru a se realiza o percepere corectă a calității, cantității și poziției obiectelor. Prin explorarea și manipularea obiectelor, copilul ajunge să înțeleagă și să aplice ideea de permanență a obiectului, descoperă atributele legate de formă, culoare, mărime și învață să localizeze un obiect, prin raportare la propriul corp/ la alte obiecte etc. Compararea, sortarea, gruparea, clasificarea obiectelor și a imaginilor au ca rezultat dobândirea și operarea cu noțiunile integratoare, noțiunile-specie și noțiunile-gen.

Însușirea noțiunilor de timp pornește de la organizarea universului temporal personal al copilului, de la timpul propriu trăit subiectiv și apoi, la cunoașterea universului temporal obiectiv. Activitățile cuprind elaborarea noțiunilor de ordine cronologică și de durată. Recunoașterea, predicția și interpretarea unor pattern-uri și rutine zilnice (succesiunea momentelor zilei, recunoașterea semnificației clopoțelului în pauză), ca și afișarea calendarului, orarul săptămânal și a orarului zilei, însoțite de suport imagistic sugestiv, în scopul vizualizării permanente etc conduc la fixarea noțiunilor temporale elementare.

Activitățile cu caracter practic aplicativ, centrate pe manipulare obiectuală, au un rol esențial în înțelegerea, formarea și fixarea conceptului de număr. Prin exercițiu în plan obiectual și ulterior, în plan imagistic și conceptual-simbolic (după caz), copilul cu deficiență mintală severă și /sau asociată poate obține rezultate (operații logice, pre-aritmetice și folosirea numărului) care să-i permită folosirea concretă a numerelor în situații cotidiene (alegerea autobuzului corect, aranjarea unui anumit număr de tacâmuri la masă, folosirea banilor etc).

Subliniem faptul că toate aceste activități nu sunt centrate pe atingerea unor obiective cognitive, ci au un caracter predominant formativ (deprinderi de autonomie personală, conduite preventive, comportament adaptativ la diverse situații).

Bibliografie:

1. „Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde” – reprezentanța Unicef și Asociația RENINCO România
2. „Curriculum național – M.Ed.C., Consiliul Național pentru Curriculum
3. Programe școlare pentru clasele I – VIII – școli speciale pentru elevi cu deficiențe mintale, București 1993
4. Mușu I. – „Problematika curriculum-ului pentru învățământ special” – Revista de educație specială I – 1991
5. Constantin Păunescu – „Deficiența mintală și procesul învățării” – EDP
6. Radu T.I. – „Învățământ diferențiat. Concepții și strategii”, EDP

Grupul de lucru pentru elaborarea programei școlare:**Coordonator:**

Consilier CNCEIP, Adina Valeria Marinache

AUTORI:

Prof. Floare Manolescu – Școala Specială nr.10, București
Prof. Mihaela Bazarciuc – Școala Specială nr.10, București
Prof. Maria Georgescu – Școala Specială nr.10, București
Prof. Paula Grigoroiu – Școala Specială nr.10, București
Prof. Marian Casapu – Școala Specială nr.6, București
Prof. Mircea Vlad – Școala pentru surzi nr.1, București
Prof. Adriana Lincă – Școala Specială nr.3, București